

1. Історія Національного фармацевтичного університету : люди, події, факти / За заг. ред. В. П. Черниха. — Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2005. — 624 с.
2. Національний фармацевтичний університет. Здобутки і плани: Підсумки діяльності НФаУ за 2013/2014 навч. р. Напрямки роботи у 2014/2015 навч. р. / М-во охорони здоров'я України ; Нац. фармац. ун-т ; В. П. Черних, В. В. Журенко, З. Ф. Подстрелова, С. В. Огарь; за заг. ред. В. П. Черних. — Х. : НФаУ, 2014. — Вип. 15. — 156 с.
3. Національний фармацевтичний університет. Здобутки і плани: Підсумки діяльності НФаУ за 2014/2015 н. р. напрямки роботи у 2015/2016 н. р. / М-во охорони здоров'я України ; Нац. фармац. ун-т; В. П. Черних, З. Ф. Подстрелова, В. В. Журенко, С. В. Огарь; за заг. ред. акад. В. П. Черних. — Х. : НФаУ, 2015. — Вип. 16. — 156 с.

Внесок Карла Вільгельма Шеєле у хімічну та фармацевтичну науку

Котвіцька А.А., Горбаньов В.В.

Національний фармацевтичний університет

У другій половині XVIII ст. під впливом розвитку наукових досліджень отримують подальший розвиток хімія та фармація, відкриваються нові факти, які вже не вкладалися в межі алхімічних та ятрохімічних пояснень. На зміну алхімії та ятрохімії приходить нова теорія флогістону (від грецького слова «флогістос» – горючий). Засновниками цієї теорії були Іоганн Бехер та Георг Шталь, які за допомогою цієї теорії намагалися пояснити явища горіння та окислення. Серед багатьох вчених, послідовників цієї теорії, зустрічається плеяда фармацевтів, які зробили низку значних відкриттів у хімії та фармації. Особливої уваги заслуговує діяльність Карлу Вільгельму Шеєле (1742 – 1786 рр.) – видатного європейського фармацевту, одного із останніх прихильників теорії флогістону.

Народився К.В. Шеєле 19 грудня 1742 р. у родині пивовара та торговця зерном у м. Штральзунде, у Померанії, яка входила на той час до складу Швеції. Шеєле навчався у приватній школі у Штральзунді, а 1757 р. переїхав

до Гетеборга та поступив учнем в аптеку М.А. Бауха, де засвоїв основи фармації та лабораторної практики. Працюючи в аптеці, він досягнув великого мистецтва в хімічному експерименті. Крім того, він старанно вивчав праці хіміків І. Кункеля, Н. Лемері. Г. Шталя, К. Неймана.

Після роботи в Гетеборзі, протягом вісьми років, Шеєле переїхав до Мальме, де працював аптекарем у П.М. Челстрема. Саме під час роботи аптекарем, він міг займатися власними дослідженнями в лабораторії аптекаря, здійснював виготовлення ліків. Вагомого впливу на діяльність Шеєле надало його знайомство з відомим шведським вченим професором Андерсем Юханом Ретциусом, й з 1768 р. Шеєле працював у Стокгольмі в якості управителя аптекою Шаренбурга. Пізніше він переселився у знамениту Упсалу, де познайомився з Ю.Г. Ганом та Т.У. Бергманом, зустрівся з К. Ліннеєм. У 1775р. у віці 32 років Шеєле було обрано дійсним членом Шведської академії наук, незважаючи на те, що на той час він мав звання аптекаря. Необхідно зазначити, що впродовж років такої честі не зазнав жодний вчений, який не мав вищої освіти.

У 1777 р. Шеєле придбав аптеку у м. Чепінг, де проводив свої експериментальні дослідження. Його слава як видатного експериментатора та вченого сягнула далеко за межі Швеції. Король Пруссії Фрідріх II запрошував Шеєле очолити кафедру хімії Берлінського університету, аналогічні запрошення надходили з Англії, однак Шеєле відкинув обидва запрошення й залишився у Швеції у званні аптекаря.

У своїй аптеці Шеєле пропрацював до кінця життя. За допомогою лише одного учня він проводив велику науково-дослідницьку роботу. Так 44 із 48 найважливіших робіт були виконані ним на базі аптеки у Чепінзі, й відкриття Шеєле охопили практично всі галузі хімії та фармації, зокрема Шеєле було отримано низку нових речовин, специфічних для кожної окремої рослини. Багато уваги дослідником приділялось виокремленню органічних кислот, як приклад, виділення винної кислоти, однієї з перших органічних кислот, після бензойної та янтарної, які було виділено алхіміками раніше.

Вивчаючи виділення та соки, які було отримано з плодів, коренів та листя різноманітних рослин, Шеєле дійшов висновку, що в них містяться речовини, які легко виділити у вигляді безкольорових кристалів обробивши їх вапном. Розкладаючи отримані солі органічних кислот мінеральними кислотами, дослідником отримано кислоти, а саме щавлева (1776 р.), молочна (1780 р.), лимонна (1784 р.), яблунова (1785 р.), сечова (1776 р.), галлова (1786 р.), синільна. Також Шеєле виокремлено у чистому вигляді сірководень, відкрито нові хімічні елементи: марганець, молібден (1778 р.), вольфрам (1781 р.).

Дослідження Шеєле свіжих соків та виділень із рослин поклало початок розвитку фітохімії, а розробкою способів приготування ліків у закритих сосудах (для запобігання контактів із зовнішнім середовищем) Шеєле вказав шлях для виготовлення лікарських форм та препаратів в умовах асептики та стерильності. Шеєле визначається першим із дослідників, яким отримано кисень. Результатом дослідів Шеєле зі створення мазі з оливкової олії шляхом її нагрівання з окисом свинця стало відкриття гліцерину (1779 р.) Мазь виявилася солодкуватою на смак та розчинялася у воді. Шеєле назвав її «солодкою олією», а у подальшому – гліцерином. У своїй праці «Дослідження та нотатки про ефір» (1782 р.) Шеєле описав способи отримання ефірів та дав визначення терміну «ефір». Необхідно зазначити, що усі свої дослідження вчений проводив за допомогою найпростіших саморобних приладів.

Інтенсивна безперервна праця без нормального сну та відпочинку, отруєні хімічні речовини, важкі умови праці підірвали здоров'я вченого та 21 травня 1786 р. Шеєле помер на 44 році життя.

Заслуговує на повагу значний вклад у хімічну та фармацевтичну науку цього видатного вченого, й закономірним є встановлення у Стокгольмі пам'ятника Карлу Шеєле, й заснування медалі на його честь, на якій зазначено: «*Ingenio stat sine morte decus*» («Генія прикрашає слава безсмерття»).

Література:

1. Биографии великих химиков : Пер. с нем. / Под ред.. К. Хайнига. – М. : Мир, 1981. – 386 с.

2. Волков В.А. Выдающиеся химики мира: Биографический справочник / Под ред. В.И. Кузнецова. – М. : Высшая школа, 1991. – 656 с.
3. Джуа М. История химии / М. Джуа. – М. : Мир, 1975. – 477 с.
4. Семенченко В. Ф. История фармации : учеб. пособие / В. Ф. Семенченко. – М. : Альфа-М, 2010. – 592 с.
5. Склярова Е. К. История фармации : учебник / Е. К. Склярова, Л. В. Жаров, Т. Г. Дергоусова. – Ростов н/Д. : Феникс, 2015. – 317 с.
6. Учебник организации фармацевтического дела / Под ред. Т. И. Тольцман. – М. : Медгиз, 1961. – 420 с.

Дослідження сучасних тенденцій у вищій освіті арабських країн

Котвіцька А. А., Пузак Н. О., Чмихало Н. В.

Кафедра соціальної фармації НФаУ

Важливим напрямком державної політики будь-якої країни є розвиток системи освіти, її постійне відновлення та саморозвиток. Це, у свою чергу, стає невід'ємною частиною економічного розвитку в цілому і активізацією конкурентоспроможності країни, галузі народного господарства та кожного окремого підприємства.

Національний фармацевтичний університет за свою багатовікову історію підготував значну кількість фахівців не лише для вітчизняної фармацевтичної галузі, але й для країн дальнього для ближнього зарубіжжя. Починаючи з **1974** року в структурі Харківського фармацевтичного інституту починає діяти факультет з підготовки іноземних студентів. Система та рівень підготовки випускників Національного фармацевтичного університету відповідає вимогам цих країн до підготовки сучасних фахівців за спеціальністю «Фармація». Підготовка провізорів для таких країн, як Марокко, Ймень, Судан, Ліван, Сирія, Іран, Конго, Туреччина, Мадагаскар, Мавританія та ін. здійснюється і сьогодні.

Резюмуючи вищевикладене, *метою дослідження* стало вивчення системи підготовки фахівців з вищою освітою в арабських країнах.